

กลุ่มภารกิจจดหมายเหตุและสารนิเทศท้องถิ่น

สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยแม่โจ้

NORTH CLIPPING 2553/ 00250

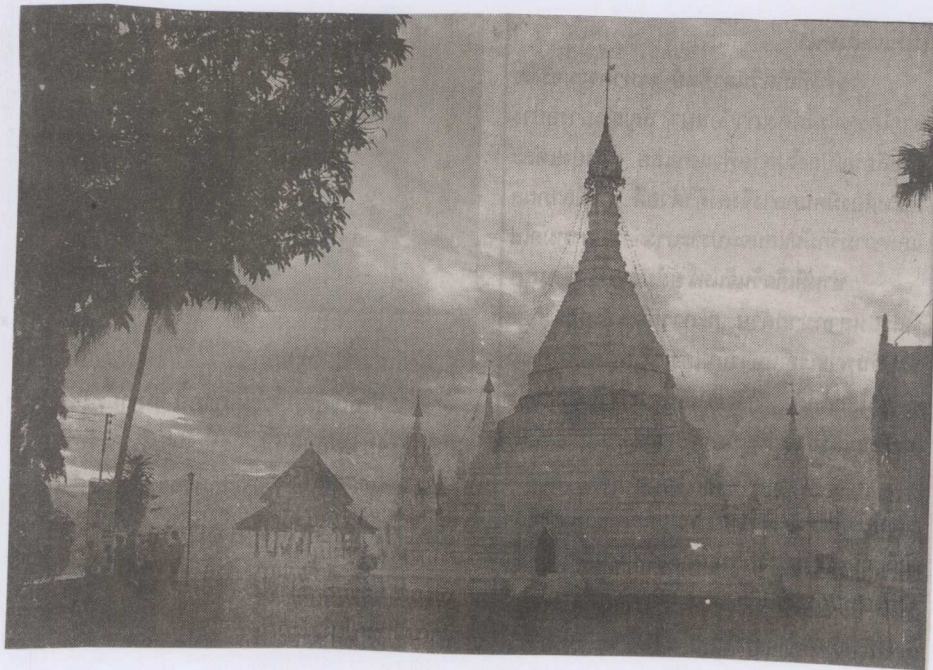
ชื่อหนังสือพิมพ์ เชียงใหม่นิวส์	วันที่ 15 ต.ค. 2553	ปีที่ 20	ฉบับที่ 7031	หน้า 5
---	-------------------------------	--------------------	------------------------	------------------

รอยเรื่อง
เมืองล้านนา
ปีที่ ๑๒

เยือนถิ่นสามหมอก...ค้นหาวิถีชีวิต

“ชาวไต”ในแม่ฮ่องสอน

ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
เชียงใหม่นิวส์	15 ต.ค. 2553	20	7031	5

เมื่อ

ครั้งที่มีโอกาสสัญจรไปเยือนเมืองแห่งหมอกสามฤดู หรือแม่ฮ่องสอน ทำให้ผมได้ประจักษ์ถึงความโอบอ้อมอารีแห่งอารยธรรมอันยิ่งใหญ่ของชนชาวไทยใหญ่ หรือ“ชาวไต”ซึ่งได้ชื่อว่าเป็นชนชาติที่มีการทำบุญมากที่สุด โดยเฉพาะที่เมืองแม่ฮ่องสอนได้ชื่อว่าเป็นดินแดนที่มีชาวไตอาศัยอยู่มากถึงร้อยละ 80 นอกเหนือจากศิลปวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์เฉพาะแบบแล้ว อาหารการกินพื้นเมืองของชาวไตก็เป็นสิ่งดึงดูดสำหรับผู้มาเยือนอย่างผมไม่น้อย ชาวไตในแม่ฮ่องสอนเป็นชนพื้นเมืองที่อพยพมาจากเมืองต่างๆ ในเขตรัฐฉานของพม่า เอกลักษณ์ของชาวไตอยู่ที่การแต่งกาย ผู้ชายส่วนใหญ่จะนุ่งกางเกงจีนใส่เสื้อแขนกระบอกแบบพม่า ผู้หญิงจะแต่งกายเหมือนกับชาวพม่าคือ นุ่งผ้าซิ่นสีต่างๆ ใส่เสื้อทรงกระบอกตัวสั้นแคเอว นิยมเกล้าผมทรงสูงทำเป็นมวยไว้ด้านหลังแล้วใช้หัวประดับมุกหรือหวีทองคำเสียบปักที่ผม วิถีชีวิตของชาวไตจะเคร่งครัดต่อศาสนาเป็นอย่างมาก เมื่อถึงช่วงเทศกาลงานบุญสำคัญจะเห็นว่าชาวไตออกไปร่วมงานบุญกันที่วัดเป็นจำนวนมาก นอกจากนั้นในยามปกติวิถีชีวิตของชาวไตก็นับว่าเรียบง่ายไม่ฟุ้งเฟ้อ มีคำกล่าวที่ว่าเมื่อไปถึงเมืองไหน หาก

ต้องการจะดูวิถีชีวิตของคนในเมืองนั้นจะต้องเข้าไปเที่ยวที่ตลาดเช้า เพราะตลาดดูเหมือนจะเป็นสถานที่ๆ รวบรวมเอาวัฒนธรรม อาหารการกิน ความเป็นอยู่แบบพื้นบ้านมาไว้ที่นี่ ตลาดยังเป็นสถานที่เดียวที่ชาวบ้านจะต้องออกมาชุมนุมหาซื้อข้าวของเครื่องใช้ สินค้าอุปโภค บริโภค นอกจากนั้นยังมีสินค้าแปลกๆ หาหากที่ไม่สามารถพบเห็นจากที่ไหน บางทีเราอาจจะพบเห็นได้จากที่ตลาดแห่งนี้ โดยเฉพาะในเรื่องอาหารการกินของชนชาติในชุมชนนั้นก็นับเป็นเรื่องที่น่าสนใจ ต้องเข้าไปสัมผัสอย่างใกล้ชิด เช่นที่ตลาดเช้าในเมืองแม่ฮ่องสอน ซึ่งตั้งอยู่ใจกลางเมือง เพียงใช้เวลาเดินแค่อึดใจ

ตลาดเช้าของแม่ฮ่องสอนก็เหมือนกับตลาดเช้าของเมืองอื่นทั่วไปที่นำเอาบรรดาสินค้าเครื่องใช้มาวางจำหน่ายและคับคั่งไปด้วยผู้คนหลายชาติหลายเผ่าพันธุ์ แต่ว่าตลาดเช้าของแม่ฮ่องสอนจะต่างจากที่อื่น เพราะวลินค้าที่นำมาขายนั้นส่วนใหญ่จะเป็นพืชผักพื้นบ้านรวมไปถึงอาหารการกินซึ่งเป็นที่ยิยมของชาวไต ดังนั้นเมื่อเราเข้าไปในตลาดเช้าตั้งแต่หัวตลาดยันท้ายตลาดจึงพบเห็นอาหารพื้นเมืองของชาวไต อย่างเช่น ข้าวก้นจั้น หรือ ข้าวเงี้ยววางขายคู่กับ ชะเป้ไม้ว ชะมูนช่วย ขนมไทใหญ่ได้อย่างกลมกลืน

ชาวไตหรือชาวไทยใหญ่นิยมกินข้าวเจ้าเป็นอาหารหลัก ดังนั้นเราจึงไม่

ชื่อหนังสือพิมพ์ เชียงใหม่นิวส์	วันที่ 15 ต.ค. 2553	ปีที่ 20	ฉบับที่ 7031	หน้า 5
---	-------------------------------	--------------------	------------------------	------------------

พบอาหารเหนือประเภท แหนม หมูยอ หรือลาบวางขายในเมือง นี่เหมือนกับจังหวัดต่างๆ ในภาคเหนือ อาหารการกินส่วนใหญ่ของชาวไตจะประกอบด้วยผัก แม้แต่น้ำมันที่ใช้ปรุงอาหารก็ใช้น้ำมันงา โดยเฉพาะอาหารที่ปรุงจากถั่วเน่า ถือได้ว่าเป็นต้นตำรับอาหารของชาวไตก็ว่าได้ อาหารที่ชาวไตใช้กินทั่วๆ ไปในครัวเรือนจะเป็นพืชผักที่หาได้ง่ายในท้องถิ่นเสียส่วนใหญ่ ส่วนอาหารในเทศกาลงานบุญนั้นถือเป็นเรื่องสำคัญ จะมีการตั้งผู้ที่มีฝีมือในการปรุงอาหารทำหน้าที่ดูแลอาหารในงานบุญ

ทั้งหมด เรียกว่า “เจ้ามือ”

ในอดีตแม่ฮ่องสอนได้ชื่อว่าเป็นดินแดนแห่งไม้สัก มีการทำสัมปทานทำไม้อย่างเป็นล่ำเป็นสันมาตั้งแต่เมื่อสมัย 200-300 ปีที่แล้ว กิจกรรมการทำไม้ในแม่ฮ่องสอนเริ่มต้นเมื่ออังกฤษซึ่งแผ่ขยายอำนาจการปกครองเข้ามาในประเทศไทยมาเมื่อหลังสงครามที่อังกฤษชนะพม่าเมื่อปี พ.ศ.2369 บทบาทของอังกฤษจะเด่นชัดและก็เริ่มเข้ามาทำธุรกิจค้าขายในดินแดนแถบนี้ด้วย หนึ่งในธุรกิจที่สำคัญก็คือการค้าไม้สัก

เนื่องจากไม้สักในภูมิภาคนี้เป็นไม้ที่มีคุณสมบัติคงทนต่อสภาพภูมิอากาศและทนทานต่อการเจาะทำลายของปลวก ทั้งยังเป็นไม้คุณภาพดีมีลวดลายที่สวยงาม กิจกรรมการทำไม้สักได้เจริญขึ้นอย่างรวดเร็วและได้มีการตั้งบริษัททำไม้อย่างเป็นล่ำเป็นสันขึ้นในประเทศไทย เช่นบริษัทบริติชบอร์เนียว และบริษัทบอมเบย์เบอร์มา เป็นต้น นอกจากนั้นยังมีการโรงเลื่อยจักรขึ้นที่เมืองมะละแหม่งจากหมู่บ้าน

ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
เชียงใหม่นิวส์	15 ต.ค. 2553	20	7031	5

ประมณเล็ก ๆ ที่กลายมาเป็นเมืองท่าส่งออกไม้สักที่สำคัญเมืองหนึ่งของพม่า

บริษัทของอังกฤษทำไม้อยู่ในพม่านานหลายปี จนปริมาณไม้สักในพม่าเริ่มร่อยหรอ ชาวอังกฤษรวมทั้งชาวพม่า ไทใหญ่ กะเหรี่ยงและตองสู จึงได้เริ่มเข้ามาทำไม้สักในเขตล้านนา ปี พ.ศ.2375 เจ้ามโหตรประเทศ ได้มอบหมายให้เจ้าแก้วเมืองมา ออกไปสำรวจป่าแถบตะวันตกและจับช้างป่ามาฝึกใช้งานชักลากไม้ เจ้าแก้วเมืองมาได้นำขบวนคล้องช้างป่าผ่านไปทางเมืองปายมุ่งหน้าไปทางทิศตะวันตก จากนั้นจึงล่องลงทางทิศใต้ไปตามลำน้ำปาย จนกระทั่งพบทำเลที่เหมาะสม จึงได้ตั้งเป็นหมู่บ้านเล็ก ๆ ริมฝั่งแม่น้ำปาย จากนั้นก็ได้ตั้งค่ายพักแรมพนักอยู่ที่นั่น เจ้าแก้วเมืองมาได้เรียกประชุมชาวบ้านมาแนะนำให้บุกเบิกที่ดินทำไร่ แต่ตั้งให้ผู้นำหมู่บ้านชาวไทยใหญ่ชื่อ “พะกำหม่อง” เป็นผู้นำและตั้งชื่อหมู่บ้านว่า “โป่งหมู” ตามลักษณะภูมิประเทศที่มีโป่งดินอยู่ทั่วไปและมีหมูลงมากินดินโป่งชุกชุม ต่อมาชื่อหมู่บ้านได้เพี้ยนมาเป็น “ปางหมู”

จากนั้นเจ้าแก้วเมืองมาก็ได้เคลื่อนขบวนลงมาทางใต้ เมื่อมาถึงริมห้วยใกล้หมู่บ้านไทใหญ่แห่งหนึ่ง เห็นเป็นทำเลเหมาะสมจึงได้หยุดพักตั้งค่าย ส่งบรรดาไพร่พลช้างต่อหมอควาญออกตระเวนจับช้างป่าและตั้งคอกฝึกช้างที่บริเวณริมห้วยและได้ส่งให้แสนโคม บุตรชายของพะกำหม่องที่ติดตามมาด้วยไปชักชวนผู้คนจากบริเวณใกล้เคียงมาอยู่ร่วมกันเป็นหมู่บ้าน ให้ชื่อว่า แม่ฮ่องสอน ซึ่งหมายถึงร่องน้ำอันเป็นที่ฝึกสอนช้างและได้แต่งตั้งให้แสนโคมเป็นผู้นำหมู่บ้าน เวลาต่อมาพะกำหม่องและแสนโคมได้เข้าเฝ้าเจ้ามโหตรประเทศและได้ขอตัดไม้สักในดินแดนแถบนี้ส่งไปขายยังเมืองมะละแหม่ง เจ้ามโหตรประเทศก็ทรงยินยอมโดยมีเงื่อนไขให้ทั้งสองจัดแบ่งเงินค่าตอบแทนตามอายุทุกปี กระทั่งในปี พ.ศ.2399 เกิดการรบพุ่งแย่งชิงความเป็นใหญ่กันในหมู่นั้วเมืองไทใหญ่แถบตะวันตกของแม่น้ำสาละวิน จึงมีชาวไทยใหญ่อจำนวนมากได้พากันอพยพเข้ามาอาศัยอยู่ในบ้านปางหมู แม่ฮ่องสอนและเมืองปาย ซึ่งในจำนวนนั้นมีชายหนุ่มที่ชื่อ “ซานกะเล” แต่แรกเข้ามาอาศัยอยู่ที่บ้านปางหมู ต่อมาได้รับความไว้วางใจให้ไปครองเมืองขุนววม

ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
เชียงใหม่นิวส์	15 ต.ค. 2553	20	7031	5

จากนั้นแม่ฮ่องสอนซึ่งเคยเต็มไปด้วยป่ารก ก็เริ่มมีชาวไทใหญ่มาตั้งหลักปักฐานกันมากขึ้น นอกจากชาวบ้านที่ไปบุกเบิกที่ดินทำไร่แล้ว ก็ยังมีชาวไทใหญ่และตองสูที่เชี่ยวชาญการทำไม้จากเขตพม่าเริ่มเข้ามาหาช่องทางทำกินในฝั่งไทยกันมากยิ่งขึ้น

เมื่อแม่ฮ่องสอนได้กลายเป็นชุมชน เจ้าอินทวิชยานนท์ เจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่ในเวลานั้น ทรงตระหนักถึงความสำคัญของหมู่บ้านแห่งนี้ จึงได้ทรงยกฐานะให้แม่ฮ่องสอนเป็นเมืองหน้าด่าน โดยมีเมืองปายและขุนยวมรวมอยู่ในอาณาเขตด้วย ส่วนเมืองเมืองสะเรียงให้ขึ้นตรงต่อเมืองเชียงใหม่ และได้แต่งตั้งให้คนในท้องถิ่นคอยเป็นหูเป็นตาและส่งส่วยลงอากรให้แก่เจ้าเมืองเชียงใหม่ปีละครั้ง ชานกะเลจึงได้รับแต่งตั้งให้เป็นพญาสิงหนาทราชา เจ้าเมืองคนแรกแต่ชาวเมืองพากันยกย่องว่าเป็นเจ้าฟ้า ตามแบบเจ้าผู้ครองนครในเมืองไทใหญ่ของรัฐบาล

ในสมัยพญาสิงหนาท เมืองแม่ฮ่องสอนเจริญขึ้นอย่างรวดเร็ว มีการขุดสร้างขอบคูประตูเมืองเมื่อปี พ.ศ.2428 ซึ่งในปัจจุบันเหลือเพียงร่องรอยพอให้เห็นเป็นแนวได้ นอกจากนี้ยังมีย่านตลาดที่เรียกว่า “ป๊อกกาดเก่า” ซึ่งอยู่ติดกับวัดม่วยต่อในปัจจุบัน แสดงให้เห็นว่าการค้าเริ่มเข้ามามีบทบาทสำคัญต่อชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนในชุมชนนี้แล้ว

ปัจจุบันเมืองแม่ฮ่องสอนมีนักท่องเที่ยวเดินทางไปเยือนเมืองในหมอกแห่งนี้เป็นประจำจนมาก จนชื่อของแม่ฮ่องสอนกลายเป็นเมืองท่องเที่ยวยอดเยี่ยมติดอันดับต้น ๆ ของเมืองไทยที่นักท่องเที่ยวต่างต้องการมาเที่ยวมากที่สุด นอกจากนี้จะมีชื่อในเรื่องแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สวยงามแล้ว ศิลปวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชาวไตในแม่ฮ่องสอนก็เป็นมนต์เสน่ห์ที่ดึงดูดให้คนพากันมาเยือนเมืองแม่ฮ่องสอนได้ไม่น้อย

จักรพงษ์ คำบุญเรือง

jakpong@chiangmainews.co.th